

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Hajnal-utca 2.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 "

Negyedévre 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Féket az antiszemitizmusnak.

II.

Midőn arról van szó, hogy melyek azok az eszközök, a melyekkel az államhatalom képes volna az antiszemitizmust megfékezni, természetesen az antiszemitizmus nyilvánulási alakzatait kell szemügyre vennünk.

Az antiszemitizmus mindenk előtt társadalmi téren nyilvánul: a zsidó felekezet vagy faj elleni gyűlölet, előítélet vagy irigység alakjában. Itt az államhatalom közvetlenül nem tehet semmit, mert a forum internumba nem avatkozhatik. De igenis tehet közvetve; a zsidók elleni előítélet, gyűlölet és irigység már rég hanyatló félben volnának, ha az államhatalom és első sorban a törvényhozás megteszik vala kötelességüket. Sok mulasztás nehezedik a törvényhozásra és kormányra egyaránt. Hogy csak néhányat említsünk: a zsidó autonómia még mindekkoráig nincsen törvénybe iktatva; a congressus statutumainak végrehajtása fel van függesztve a zsidó iskola és községügy beláthatlan kárára; a keresztények és zsidók közötti házasságot szabályozó törvényjavaslat a főrendek makacs ellenzése folytán bizonytalan időre le van véve a napirendről; a közhivatalok a zsidók elől még mindig, nem ugyan de jure, hanem de facto majd teljesen el vannak zárva stb.

A zsidóság ezen sérelmei, a mint egyrészt egyenes kárára vannak a zsidóságnak, úgy másrészt az antiszemiták malmára hajtják a vizet, elannyira, hogy a felirati vitánál az antiszemiták már elég merészek lehetek a kormánypártot avval gyanusítani, hogy az ő körében is van elég „lappangó antiszemita”, sőt Trefort miniszterre meg épen ráfogni, hogy „ő volt Magyarországon a legelső antiszemita.” Kétségtelen, hogy a kormánynak elég eszköz áll rendelkezésére az antiszemitizmusnak társadalmi téren való terjedését ha nem is közvetlenül, de igenis közvetve hatályosan megakadályozni és ellensúlyozni s a vele járó gyűlöletet és előítéleteket szétesztatni; csak akarjon hatalmával élni. De társadalmi téren nem csak az államhatalomtól, hanem hazánknak minden felvilágosodott fiától, fenkölt szellemű papságtól kiválókép, remélünk és várunk segítséget.

Ha az államnak legkiválóbb hivatása a rend és közbatóság csorbitatlan fentartása, akkor rendezett államban azoknak bármilyen ürgy alatti erőszakos megtámadását tűrni vagy elnézni nem szabad. Egész nagy erejével közbe kell lépnie az államhatalomnak s a támadókat minden rendelkezésre álló eszközével megsemmisíteni. Ha a rendes közigazgatási vagy bírói út nem vezet

célhoz, rendkívüli eszközök és kivételes rendszabályok alkalmazandók, mert ha csak a zsidó házát gyújtják is fel első sorban az antiszemita zavargók, a zsidóban nem csak a zsidót, hanem az egyénjogát és a tulajdon szentségét védi meg az állam, vagyis azokat az alapokat, a melyeken az állami élet nyugszik s melyeket megrendíteni nemcsak az egyén, de magának az államnak érdekében sem szabad tűrni. Elnézés, szánakozás vagy jószívűség a rend megbontóit csak merészebbekké fognak tenni; itt csak a törvény egész szigorának alkalmazásáról, az állami hatalom egész súlyának velük való megéreztetéséről várható a javulás. Emlékezzünk csak vissza az 1883-iki antiszemita zavargásokra. A világ hamar felejt. Az 1883-ban történt antiszemita zavargások, gyújtogatások, rablások és lázadások statisztikája bizonyára igen szomorú lapját fogja képezni úgy a magyar felvilágosultság, mint igazságszolgáltatás történetének. Daczára annak, hogy nem kevesebb, mint tízezer nagyobb mérvű antiszemita háborgási eset került a törvényszék elé s a kivételes hatáskörrel felruházott bpesti kir. tvszék büntető osztályának egyik tanácsa teljes másfélévi megfeszített munkát végzett, hogy a bűnösök egy része megkaphassa büntetését; daczára annak, hogy a vádlottak száma az ezret jóval felülhaladta s az ejtett kár csak hét esetben 80.000 frtnál többet tett s több haláleset is történt: az elítéltek száma felette csekély, a büntetések a lehető legenyhébben mérettek ki s a mi a fő, azokat a vezetők et, a kik kiadták azt a jelszót, hogy „emberek, vasvillát s fejszét, agyon kell ütni a zsidót, most van az ideje a zsidókat verni, zsidó vérben fürdünk még ma; szabad világ van, ütni kell a zsidókat!” kézzre keríteni nem sikerült. Ily gyalázatos jeleneteknek az ismétlődését minden áron és eszközzel meg kell akadályoznunk. Ezt követelheti az a szegény zsidó az egyén joga, a tulajdon szentsége, az ország alkotmánya alapján.

Ismételjük hogy csak is a büntető törvények és az államhatalmi eszközeinek hajthatatlanszigorral és erélylyel való alkalmazásától várható a rendbontás példás megtorlása és hatékony elrettentése a zavargó elemeknek a jövőre nézve.

Ha már importáltuk Németországból az anti-

* L. Felekezetek és osztályok elleni izgatások cz. cikkét, írta: egy kir. ügyész, a Szabadelvűpárti Nap-tárban 1885-re annak 55 s. köv. lapjain.

szemitizmust, kövessük példáját a neustettini perben tanusított szigorban is

De mindezzel csak fél munkát végeznénk és nem érünk el teljes eredményt, ha az igaztást is egyúttal meg nem akadályozzuk. Az antiszemitizmus mérges tévtana már sokkal mélyebb gyökeret vert különben józan gondolkozásu magyar népünkben, semhogy antiszemita vezérei izgatásának és felbujtásának ellent tudna állani. Mi sem könnyebb, mint a társadalom salakját a vagyonosabb elem elleni actióra vinni. Ha tehát igazán meg akarunk küzdeni az antiszemitizmussal, akkor nem elég a zavargókat megbüntetni, de az antiszemita politika czége alatt úzótt izgatást és bujtogatást kell megfékeznünk és megakadályoznunk, még pedig ott, ahol az mind mai napig legmérgeesebben, mert hozzáférhetlenül burjánzik: a parlamentben és a napi sajtóban.

A parlament és a napi sajtó képezik az antiszemita izgatásnak legbiztosabb menhelyét. Azért, a mit országos képviselő a házban elmond, feleletre nem vonható csakis a házszabályokban körülírt házelnöki fegyelem alatt áll. Sajtószabadság mellett gondolatait sajtó útján mindenki közzé teheti, vétség esetében esküdtek ítélnék felette. Az antiszemiták agitációjukat tehát a modern szabad állam leghathatósabb védveit alatt a szólás- és sajtószabadság oltalma alatt, úzik. Azért is öltött az antiszemitizmus oly nagy mérveket, mert az államhatalom az izgatókkal szemben tehetetlen volt. Az olyan felbujtás, mely minden más polgárát e hazának már százszor fegyházba juttatva volna, megtorlatlan maradt, mert az a szólás- és sajtószabadságban lelte oltalmát. Ha ezen izgató és bujtogató nyilatkozatok csak az országgyűlés termeiben hangzanak el, se baj! mert ott bizony kevés kárt okoznak; de a szólásza-

badság eme korcs termékeit szárnyai alá a sajtó veszi s a sajtószabadság salvus conductusa alatt 24 óra alatt eljuttatja az ország legtávolabb zúgába, hol az antiszemita tévtanok csakhamar vasvillás és gyujtogató végrehajtókra találnak. A Sándor utczában vetnek, Zala-Lövön aratnak; s míg a félrevezetett áldozatok a fegyházba kerülnek, az izgatók immunitásuknak örvendenek. A többit elvégzi azután az antiszemita napi sajtó. Alig múlik el nap, hogy a zsidóság ellen a legvérlázítóbb hamis vádakkal fel ne lépne, hogy a nép leggonoszabb szenvedélyeire ne apellálna, hogy a véres gyűlölet konkolyát el ne hintené, hogy a zsidó kérdés erőszakos megoldására ne bujtogatna! E mellett sárba rántja a bíróságok és hatóságok tekintélyét, dicsőíti a gyujtogatók és zavargók vezérférfait s mindezzel szemben védtelenül áll a kormány: a sajtószabadság nem ad eszközt a közbelépésre! S hogy hová fejlődik az így úzótt agitáció, s mily szomorú gyümölcsöket hajt az antiszemitizmus mérges fája, — megmutatták a fentebb idézett hivatalos adatok.

Ez tehát az antiszemitikus politika körfutása, ezt eredményezi a korlátlan szólás- és sajtószabadság, ezt a fékvesztett szabadsajtó, ha az antiszemitizmussal kezdet fog!

Ezeken a bajokon, szerény nézetünk szerint, csak úgy lehet segíteni, ha addig a míg az antiszemita kórság dühöng, kivételes rendszabályok alkalmaztatnak.

A parlament szólás- és sajtószabadságához nyúlni nem lehet, nem szabad, de a mit tenni kell, ez az, hogy az elnök jobban húzza meg a gyepelöt, ha valamely szónok kirug a hámból, vagyis ha a vallásfelekezettek ellen gyűlöletet szít vagy azok ellen izgatásokra ragadtatja magát. De bővíteni is kell a ház fegyelmi jogán saját rakoncátlan tagjaival szemben. Fel kell venni a házszabályokba az időleges és mint legutolsó eszközt a vég-

TÁRCZA.

Az utolsó zsidó királynő.

— Az „Egyenlőség“ tárczája. —

II.

Druzila már atyja életében Epiphanes Comugene hercegével lett eljegyezve. De miután ez I. Agrippa halála után ígéretét, hogy a zsidó vallásra áttér, meg nem tartotta, II. Agrippa ezt a viszonyt felbontotta és nővérét Aziz Emeza királynak, aki a zsidó vallásra áttérni hajlandónak nyilatkozott, nőül adá. A királyi prozelita azonban nejével együtt nemsokáig maradt a zsidó valláson. Antonius Felix, Pallas, Claudius császár kegyencének fivére, 52 ik évben ugyanis Palesztina procurator lett és a szép Druzilába szeretett, kinek egy ciprusi hitrokona által azt az üzenetet küldte, hogy ő a világ legboldogabb asszonyává teszi, ha férjhez megy hozzá. A könnyelmű Druzila, ki Berenike nagyobb szépségére irigykedett, habozás nélkül megragadta az alkalmat, hogy nővérénél magasabb állásba jusson. Elvált férjétől és nőül ment Felixhez, miután elébb vallást is cserélt. Nemcsak a rómaiak, hanem Druzila is nagyobb jelentőséget tulajdonított egy kis tartomány római helytartójának, mint az ázsiai duodezskirálynak. Emeza királyát Druzila hűtlensége búskomorrá tette és nemsokára sirba szállott.

Pallas később a római birodalom pénzügyére lett és

óriási vagyonra tett szert. Felix, a ki úgy, mint Pallas, alacsony származásu volt, (ők azt állították ugyan, hogy az arcadiai királyok ivadékai) később Druzilán kívül egy másik királyi családból hercegnőt vett nőül, még pedig Cleopatra egyik unokáját. De Felix alacsony rabszolga származását nem tagadhatta meg, úgy hogy Tacitus feljegyzé róla, hogy rabszolgatermészete a királyi hatalmat a legnagyobb kegyetlenséggel és féktelenséggel gyakorolta.

Druzila további sorsáról nem tudni semmit. Az a fiu, ki Felixxel való házasságából származott, a Vezuv kitörésénél nejével együtt lelte halálát.

Mariamne. Berenike másik nővére, férjhez ment I. Agrippa egyik tábornokának, Chelkiasnak fiához, Archelaushoz, a kivel már atya életében volt eljegyezve. Ettől később elválván, nőül ment a gazdag Dametriushoz, az alexandriai zsidók elnökéhez. Első férjétől született leányát Berenikének, a második házasságból született fiát pedig Agrippinnak hitták.

Az alexandriai zsidók egy másik elnökének (Alaborn) Alaxander Lysimachusnak Marcus nevű fiát már Claudius császár szemelte ki férjül Berenikének. Lysimachus, a bölcs Philónak fivére, egyike volt Alexandria leggazdagabb zsidóinak és igen nagy tekintélynek örvendett. Ő végezte Claudius anyjának, Antonianak ügyeit, kinek a gyakori érintkezés folytán nélkülözhetlenné vált. Caligula alatt azonban kegyvesztett lett és börtönbe került, honnan Claudius által ismét kiszabadított. Lysimachus fia, Marcus azonban korán még a házasság előtt elhalálozván, Judaea királyi családjá-

leges kizárást. Ez nem megszorítása a szólás-szabadságnak, ez követelménye a parlament tekintélyének.

A második teendő az volna, hogy az olyan antiszemita beszéd, mely a büntető törvénykönyv 172 §-ába ütközik azáltal, hogy valamely osztályt, nemzetiséget vagy hitfelekezetet gyűlöletre a másik ellen, vagy a tulajdon szentsége ellen izgat, az országgyűlési naplóba való felvételtől eltiltatnák.

Végre harmadik helyen volnának a kivételes sajtórendszabályok említendőek, a melyeket itt részletesen tárgyalni nem kívánunk, de melyeknek mindenesetre azon elvekre kell fektetnünk, hogy a vallásfelekezetek elleni izgatást képező sajtóvétségek felett egy rövid időre nem az esküdtek hanem a rendes bíróságok ítélnék, hogy az ily vétséget magukban foglaló hírlapok és nyomtatványok nemcsak bírósági, de közigazgatási uton előzetesen lefoglalhatók és elkobozhatók, s hogy az országgyűlési naplóba való felvételtől izgató voltuk miatt eltiltott beszédek közlése és terjesztése sajtóvétségnek deklaráltatik.

Ezek volnának azon intézkedések, a melyeket mi az antiszemitizmus megfékezésére alkalmasaknak tartanánk. Hozzá kell látni az antiszemitizmus megfékezéséhez mielőbb, mert meglehet, hogy később még az erősebb rendszabályok sem lesznek többé képesek a megrendült társadalmi békét helyreállítani. A trónbeszéd azon magasztos kívánságának érvényt szerezni, hogy politikai bölcsességgel, és a hol kell,

szigoru erélylyel enyésztessek el a belső bajok, szünjenek meg a fajok, felekezetek és osztályok közötti súrlódásokra vezető izgalmak, hogy Szent István birodalmának országaiban a különböző fajok, felekezetek és osztályok az együttélésben egyaránt megelégedést találjanak és egyesülterővel és lelkesedéssel működjenek közre a trón és hazájának, dicsőségének és fényének előmozdításában.

— xy.

A mit a statisztika beszél.

Szomorú, megrendítő képet tárnak elénk a statisztika számadatai arról az undorító fekélyről, a melynek mocska már a parlamentet szennyezi: az antiszemitizmusról.

Egy királyi ügyész összegezte az antiszemitizmus által felszított támadások eseteit és kimutatta (lásd Szabadelvűpárt Naptára 1885) hogy 1883. oktobertől 1884. közepéig, tehát háromnegyed év alatt az ország különböző vidékein tizennégy zendülés történt, s az ezekben résztvett egyének közül félezernél valamivel többen állottak vád alatt. Ha tekintetbe vesszük, hogy az a gyalázatos hajsza, melyet Istóczy, Ónody és Verhovay politikai bűnbandája a magyar zsidóság ellen egész a vérfürdők rendezéséig szított, katonai karhatalommal lőn végeredményében elsimitva, s hogy a katonaság közbelépésével a rablók, gyilkosok és tolvajok, már t. i. az antiszemiták inukba szállt bátorságukkal nyul módjára futamotnak meg s csak kevés ember jutott a törvény kezébe, úgy az egy királyi ügyész statisztikai kimutatása« először is arról győz meg minket, hogy a hatóságok nem voltak elég erélyesek a gazemberek összefogdosásában, hogy nem kértek — talán szándékosan — elegendő katonai erőt, vagy

szagból, a hol a disznókat kimelik, szeretett nővérének ajándékuul hozott.»

nak összeköttetése az alexandria i zsidó csaladdal nem jöhetett létre. A barátságos viszony azonban fenmaradt és a fiatalabb Agrippa egyszer csupán azért ment Aegyiptomba, hogy Lysimachus egy másik fiának, Tiberius Alexandernek szerencsekívánatait személyesen tolmácsolhassa, midőn őt Nero a Nil tartomány helytartójává nevezte ki.

Marcus halála után Berenikét, ki ekkor még alig 16 éves volt, nagybátyja, az özvegy Herodes jegyezte el. I. Agrippa, Berenike atyja nászajándék fejében Claudius római császárnál ki esközölte, hogy ez Herodesnek Chalkis (Libanon) királyságot adományozá. Berenike ily formán királyné lett, de nem ült soká a trónon, mert férje 49-ben meghalt. A házasságból két fia származott: Berenician és Hyrkan, kikkel együtt az anya II. Agrippa fivére királyi udvarába vonult vissza.

Berenikének fivére udvarában való tartózkodása sokféle rágalomra adott alkalmat. Hogy a rágalmakat meghazudtolja, elhatározta magát Palemón ciciliai királyhoz menni nőül, a ki Berenike gazdagsága által csalogatva, a zsidó vallásra is áttérni hajlandó volt. Így adja elő ezt a történetet Josephus, a ki a fent érintett rágalmakat alaptalanoknak tartja. De az apostolok történetében leírt Paulusnak Berenikével és ennek fivérével való találkozásából is kitűnik, hogy e két testvért zsidó-keresztény körökben erényeseknek és jámboroknak tarták.

Amde a rágalom azért mégsem szűnt meg; sőt egész Romáig hatolt, a hol Domitian barátai mindent elkövettek, Berenikének Titussal való egybekelésének megakadályozására és a gonosz nyelvű Juvenal egy gyémántról is beszélt, melyet a barbár Agrippa abból az or-

Berenike házassága a ciciliai királylyal sem vala tartós. Erckölcstelensége arra bírta nejét, hogy egy napon elvált tőle. Az elválás valószínűleg közvetlenül a zsidó felkelés előtt történhetett; mert 66. évi május havában Berenikét ismét Jeruzsálemben találjuk, a hová egy régi fogadalom teljesítése végett mint jámbor zsidónő tért vissza. Azt fogadta ugyanis, hogy miként ez a zsidóknál betegség vagy egyéb nagy szorongatások esetén szokásos, harmincz napig minden szeszes italtó tartózkodik, haját nem vágatja, szóval, hogy ez idő alatt szent és tiszta életet folytat.

Nem tudjuk, hogy Berenike csakugyan teljesítette e fogadalmát, midőn ciciliai férjétől megszabadult, de a válásossággal való tüntetés az Agrippa család tradícióihoz tartozott. És e fogadalom teljesítése, mely befejezésül különféle czeremoniakkal járt, különösen alkalmas volt az eféle tüntetésre, hogy a nép hajlamait megnyerjék. Paulus, az apostol is ez indokból és ily módon tüntetett a nép előtt, a mennyiben nyilvánosan mutogatta vallásosságát és a mózesi törvényekhez való szigorú ragaszkodását.

Mialatt Berenike Jeruzsálemben tartózkodott, a római zsarnok egyik legvadabb tényét ünnepelte ott. A helytartó Florus, semmitmondó indokból nagy összeget (a mi pénzünkön körülbelül 35.000 forintot) rabolt a templomi kincstárból. Ez a zsidók elégedetlenségét és elkeseredését idézte elő. A nép a templomba sietett és

ők, mint hatóságok behunyt szemmel nézték, mint iramodók el az igazságszolgáltatás keze alól a legnagyobb gazember s nem bánták, hogy az apró csirkefogók maradtak hálóban, mivelhogy elfogni még is csak kellett valakit.

Mert hogy összesen csak 500 ember kerüljön lépre 14 lázítási és lázadási esetben, olyan esetekben, a hol gyilkolták a zsidót, a hol betörték a hajlékába, házat lerombolták, vagyonát feldúlták és ellopták: — ez több mint gyalázat, ez több mint botrány: ez szennyfoltja a magyar közigazgatásnak. Mert joggal arra enged következtetni, hogy maguk a hatóságok szemet hunytak a zsidó gyűlöletnek eme vérben-vagyonban gázoló orgiái előtt.

De legalább azok, a kik az igazságszolgáltatás kezébe kerültek, meglakoltak a gázságaikért: fogják gondolni különösen azon nyilatkozatok után, a melyeket Tisza Kálmán tett a parlamentben, hangsúlyozván, hogy Istóczy és társai ellenében a kisebb bűnösök szenvednek az ő izgatásaiért.

Hát distinguáljunk s kezdjük azon, hogy Paulernek miniszterkedése alatt Magyarországon nincs igazságszolgáltatás, legalább akkor nincs, ha a zsidók vérében fürdő gazok vak gyűlöletének baromi excessusait kell megbüntetni.

Nem tulzás, a miket leírtam; tény, a melyet a statisztika adataiból meríték, számokból, a melyek nem hazudnak.

Tizennégy lázadási esetet konstatál az »egy királyi ügyész.« Hivatalos adatok alapján mutatja ki, hogy a gyilkosság, rablás, gyujtogatás és erőszakoskodás eseteit ugynevezett »értelmes« emberek »rendszeresen« szervezik. És ime, annak daczára, hogy az hivatalosan konstatáltatott, a vád alá helyezetteknek több mint a felét felmentették. Lázadásért összesen, a tizennégy lázadási esetenél alig 35 ember marasztaltatott el: az ezenkívül elítélt összesen 200 egyén csak apró kihágásért lett egy pár hónapra vagy hétre fogsággal büntetve és az így »büntetett« 200 közül is egy harmadrész tehetetlen asszony. A férfiakat eresztették szabadon, hogy újra kezdjék a nótát.

Hát igazságszolgáltatás ez? Hol vannak itt azok a

imádkozott, hogy Isten szabadítsa meg e helytartó erőszakoskodásaitól. Többen a legkiméletlenebb módon gyalázták és gyűjtő-perselyeket vittek körül, hogy »a szegény Florus számára alamizsnát« gyűjtsenek. Ez a gúny a büszke rómaiak még jobban ingerlé és annyira megharagította, hogy katonáinak a zsidókat a templomból kikergetni parancsolta. Másnap meg maga elé idézte a zsidóság képviselőit és meghagyta nekik, hogy jelöljék ki előtte a bűnösöket. Miután azonban a zsidók a bűnösöket megnevezni vagy nem akarták vagy nem tudták, Florus elhatározta, hogy a bűnösök az ártatlanokkal egyaránt lakoljanak. Katonáinak azt parancsolta, hogy a felső vásártért kipusztítsák és mindenkit megöljenek, kit ott találnak. A parancs teljesített. A katonák nemcsak a vásártéren, hanem minden városrészben pusztítottak. Betörték lakásokba, a hol a polgárokat vagy nyomban legyilkolták vagy Florus elé hurczolták, ki a szerenesétleneket keresztre feszítették. E vad dühöngésnek egy nap alatt 3600 zsidó esett áldozatul.

Berenike több ízben elküldte tisztjeit Florushoz, kérvén őt, hogy a pusztításokat szüntesse be, de a helytartó e kérelmeket nem méltatta figyelemre; sőt e közbenjárás azt eredményezte, hogy a római katonák dühe Berenike ellen is kezdett fordulni. Talán áldozatul is esik, ha idejekorán a palotába nem menekül. Berenike azonban még ekkor is megkísérelé Florus vandalizmusát lecsillapítani és meztláb jelent meg előtte kegyelmet csengve hitrokonaiért; de a római zsarnok e kérelemre sem hajtott és tovább folytatta a vérengzéseket.

Tisza Kálmán által emlegetett »kisebb« bűnösök, a kik szenvednek? Hiszen elbocsájtották a java részét végleges felmentéssel. Hiszen a rablások, gyujtogatások, gyilkosságok daczára csak 35 lázadót ítéltek el, hogy még is ítéljenek hát el valakit.

Vajjon a törvényszék ezen eljárása nem ad-e újabb impulzust a fanatizált ripőkök zsidók vérére szomjazó csordájának, hogy újra dorongot vegyen, csávát tüzesítsen és argumentáljon a kiontott zsidó vérrrel, a zsidók felgyujtott házaival és szétdult vagyonaival — Istóczy és Verhovay nagy elvei mellett?

Hiszen ezekben a lázadási esetekben nem igazságot szolgáltatottak hanem az igazságnak a nyakát tekerték ki. Maga az »egy királyi ügyész« elismeri ezt, midőn kimondja, hogy »az eljáró bíróságokat a bizonyítékok laza voltán kívül a sajtóizgatásokra való tekintetek vezérelték a sokak által ennyhéknek talált ítéletek meghozatala közben.«

Ime, egy királyi ügyész elismeri, hogy ítélethozatal közben más is vezérli a bírakat, mint az igazság.

Ime, birói közegekről elismeri egy királyi ügyész, hogy a zsidóellenes mozgalmaknál a bizonyítékokat lazán szerezték be.

És még is vannak, a kik csodálkoznak, hogy terjed az antiszemitizmus.

Hiszen kell terjednie, mert hivatalosan istápoltatik: bűnös üzelmeire, véres orgiáira szemet húnny a közigazgatás, az igazságszolgáltatás meg futni hagyja, szabadon eresztí, a kiknek kezein meggyilkolt hitrokonaink vére párolog.

De az »egy királyi ügyész« adatai nem teljesen kimerítőek, részint azért, mert hiszen az antiszemiták által rendezett vérfürdők és a zsidók vagyonának rendszeres elcsángózásai tulajdonképen a pozsonyi u. n. zsidóellenes zavargásokkal kezdődnek. Ez a körülmény pedig azért fontos, mert Somogy és Zalában szintén lévén a pozsonyhoz hasonló zavargás — az, hogy egy év múlva ugyanazon helyeken már megint, s ezúttal lázadás lehe-

Florusnak ezen embertelenségei voltak indító okai a zsidók függetlenségi harczának.

Berenikének és az Alexandriából visszatérő fivérének, II. Agrippának nehéz állásuk volt a már teljesen fellázadt Jeruzsálemben. Mindent megtettek, hogy Florust más irányba tereljék, de ez nem sikerült. A lázadókhöz azonban még sem akartak csatlakozni, mert mint gazdag emberek, félték minden zavargástól. Mint zsidók szívükön hordták ugyan hitrokonai ügyét, de a harczot még sem akarták. Berenike készítettett egy panaszlevelet, melyet aláírt és a mely a jeruzsálemi lakosság sérelmeit előadja Cestius Gallus syriai proconsul és Florus közvetlen előjárója előtt. Agrippa pedig szónoklatokat tartott a jeruzsálemi nép előtt, melyekben arra figyelmezteté a közönséget, hogy a rómaiak elleni támadás mily veszedelmes lenne. Utalt továbbá a harcz eredménytelenségére és hogy a háboru a templomot okvetetlenül romba döntené, valamint hogy a Jeruzsálemben kívül lakó hitrokonokra is a római boszuállást zudítaná.

Agrippa beszédei, melyeket Berenike az ő könnyeivel kísért, némi hatást keltettek ugyan, de midőn nemcsak azt követelte, hogy a római császár iránti alattvalói hűséget meg ne szegjék, hanem hogy a gyűlölt Florusnak is engedelmességesjenek, az elkeseredett lakosok oly haragra lobbantak, hogy Agrippa a fenyegetések elől kénytelen volt a városból elmenekülni. Visszatért királyságába, mire a lázadás kitört. M a z a d a városnak római katonái a felkelők által meg lettek támadva és hosszú véres ütközet után teljesen megsemmi-

tett, fényesen tünteti föl bizonyos hatóságok antiszemita mellett való szégyenletes állásfoglalását. Hiszen ha így haladunk, a lázadási esetek birói elintézése után, a jövő évre egy Szent-Bertalanéjtől kell tartanunk, hiszen ha az antiszemita intézők, míg nem voltak párt, lázadást tudtak kelteni izgatásaik által, most mert párttá növekedtek, már csak a lemészárlás következhetik.

Az ügyészi végkövetkeztetések pedig nagyon jogos aggodalmakat kelthetnek a becsületes emberben, mert a statisztikai adatok közlése s a hatóság eljárásának kárhóztatása után azt mondja, hogy a sajtó szabados izgatásai enyhítő körülmény az Istóczy-Verhovay tudatlan eszközeinek megbüntetésénél.

De hát, ha ez a észszerű okoskodás megáll; kérdjük van-e enyhítő körülménye annak a botrányig menő bűnös elnézésnek, melylyel a sajtószabados izgatásait szó nélkül türik?

Van-e enyhítő körülménye annak, hogy a sajtószabados izgatásainak vezetője és intézője, Verhovay Gyula, noha meglopta a csángókat, megcsalta a nyomdászát, rászédett és megrövidett közintézeteket, közönséges gonosztevő léte mégis szabadon jár és büntetlenül izgathat tovább a sajtóban?

Nincs és ezerszer nincs és mindent mérlegbe vetve, mindent összegezve, végeredményben oda jutunk, hogy a kormány tétlenkedésével, közönyével és elnézésével maga támogatja antiszemitizmust.

Ezt a statisztika beszél és egy királyi ügyész mondta ki.

Stöcker bukása.

Berlin, nov. 16.

Hősiesen elesni a csata mezején, dicső dolog. Az utókor elismerése jutalmazza a sikertől nem koronázott, de bátran végigküzdött igazságos harcot. Elesni az arenában, mint egy czirkuszbeli bohóc, nevetséges látvány, a közönség kikaczagja az ügyetlen clovnt, ki fejtetőre állva produkálta ugrásait és most kipkedve-kap

sitve. Agrippa a mérsékeltbb elemeket 3000 lovas katonával segítette, mely tényével nyílt ellensége lett a felkelőknek. Az ő és Berenike palotái felgyújtattak és egy nagyértékű arany és ezüst szerekből álló küldeményük a lázadók által lefoglaltatott.

Mikor Vespasian a zsidók elleni hadjáratot megkezdé, syriai vazallusai kénytelenek voltak neki segítségokat állítani s így Agrippa is küldött 3000 harczost a római táborba, a hová 67 évben érkezének. Később meghívta a római hadvezéreket fővárosába, Neroniasba, a hol a legfényesebben megvendégelte őket. Aztán maga is részt vett egy a zsidók ellen küzdött csatában, (Gamala mellett) a hol sebet is kapott.

Nero halála után Vespasian fiát, Titust Rómába küldé, hogy Galba, az új imperator előtt hódolatát kifejezze és hogy egyuttal az új császárnak a zsidók elleni hadjáratra vonatkozó parancsait fogadja. Ez utra elkísérte őt Agrippa. De utközben megtudván, hogy Galbát meggyilkolták és hogy Othó magához ragadta a kormányzatot, Titus ismét visszatért és Agrippa egyedül folytatta az utat Rómába.

Néhány évvel előbb a középtenger hullámai egy másik caesariai zsidót is vittek Rómába. Agrippa ismerte, de nem gondolá, hogy az a szegény zsidó, ki Tarsusból vándorolt a császár városba, mily nagy események központja lesz, és hogy ő lesz az, a ki a Flaviusok uralmát megalapítja.

(Folyt. köv.)

kodva törülgeti szemeiből, szájából az arena homokját. Mert az ő vereségében nincs meg a magasztos momentum: miért is áll ott feje tetejére?

A politikai küzdternek is megvannak a maga clownjai. A kik csak úgy tudnak harcolni, ha előbb feje tetejére állították az igazságot. Egy ideig bámulva nézi őket a közönség; hisz nem mindennapi dolog, hogy egy komoly ember, komoly harczban a bohóc mesterfogásait produkálja. Akad aztán olyan néző is, ki tapsol nekik. Miért is ne? A mulattató elem úgy is elég ritka ebben a szomorú világban! Ez a taps elkapatja a clown urakat: szentül hiszik, hogy a néző komolyba veszi őket.

Eljő aztán a válságos pillanat. A bohóc kilép a maga köréből és azt a koszcru kivánja meg, mely nem a trikót, nem a szemérmetlen meztelenség harczosát illeti meg, hanem az igazi hőst, ki egész életét a becsület és az igazság küzdelmének szentelte. A bohóc biztosnak tartja diadalát. Hisz ott látja maga körül ugyanazokat az arcokat, melyek nevelték fintorjait, megtapsolták bakugrásait. Valamennyi jó barát, csupa ismerős arc.

De a clown elfelejtette, hogy a közönség disztigválni tud. Más az ő szemében a czirkusz és ismét más a parlament. Maradj csak meg annak, a mi voltál, jó bohóc, a parlamentáris harcz egész férfiakat kíván!

Az utókor bizonyára bámulva fog megemlékezni arról, hogy volt egy idő, midőn a német birodalom fővárosában akadtak emberek, kik Virchow ellenében »egy« Stöckert állítottak fel ellenjelöltül. Histrio contra philosophum. A köznapi bohóc a tudomány fejlődelmével szembeszáll. »Es gibt noch Dinge im Himmel und auf Erden, von denen sich unsere Schulweisheit nichts träumen lässt!«

Nagy önmegtagadásába került Virchownak, hogy ilyen körülmények közt még folytatta a harcot. Nem minden fajta ellenség érdemli, hogy a jó aczélt kicsorbult pengéjéhez mérjük. Már Heine is tud mesélni azokról a bizonyos, falakban és butorhasadékban élőködő, rovarokról, melyeknek csipéseit inkább tűrjük el, semmint őket megölnök. Vannak érzékeny természetek, kik az összeroppintott poloska büzébe belebetegszenek. A »szapora fajta« hasznára fordítja ezt a természetes undort és mindinkább szemtelenebb módon folytatja támadásait. Az ilyenekkel szemben aztán csak egy sikeres szer létezik: a petroleum.

A most lefolyt választási küzdelmekben kiváló szerepe jutott a petroleumnak. A szocializmus letépette az antiszemitizmust. Nem tartozunk azok közé, kiknél a cél szentesíti az eszközt, kiknek minden fegyver jó, hacsak a diadalt biztosítja. A szocializmus állambontó és vagyon ellen törő elvét semmiképen sem helyeselhetjük. Már csak azért sem, mivel a régi helyett új arisztokráciát akar teremteni: a nyomor arisztokráciáját. De tudjuk a görög hitregéből, hogy Herkules csak erős seprű segélyével tisztithatta ki Augias istállóját. Pedig ő Herkules volt.

Megjegyzendő még az is, hogy a szabadelvű párt nem kérte ki a szocialisták segélyét, hanem ez saját maga kínálta. A petroleumnak eszébe jutott, hogy a gyujtogatásnál még nemesebb hivatás is létezik: bevilágítani az igazság ösvényét, fényt terjeszteni ott, hol a köd, a fanatizmus köde, mindent el akar homályosítani.

Abban pedig, hogy a szocializmus ellentétbe helyezte magát az antiszemitizmussal, nagy erkölcsi diadal rejlik. Stöcker ur csselfogásai közé tartozott; hogy a munkáspártot mézes madzaggal csábitotta a reakció jármába. Ő találta ki a »Christlich-social« jelszót. Ez aféle czirkuszi fogás volt, melylyel a bohóc urak a közönség figyelmét ki akarták játszani.

De a szocializmus nem vakult bele a fényes igéretetekbe. Elejtette Stöcker urat. Átlátott a szitán és felis-

merte a bárányszőrbe öltözött farkast. Kijelentette, hogy semmi köze az antiszemitizmushoz. Lehet, hogy törekvéseivel tülk a célon, de már csak inkább vonzódik a haladó demokráciához, semmint a »vissza! vissza!« jelszót hangoztató reakcióhoz.

Nyolcz ezer szavazattöbbséggel győzött Virchow. Olyan fényes diadal ez, mely bőven ellensúlyozza azt a vereséghez hasonlító tényt, hogy Stöcker urral pótválasztásba jutott. Hisz a jó Homer is alszik néha; miért ne esett volna meg a szabadelvűsége is, hogy egy ízben aluszékonyan teljesítette kötelességét? Kipótolta másodízben, dicsőségesen kipótolta!

A cirkuszbéli bohóc megtapogatja az esésben megsérült tagjait, kitörli orrából, szájából a homokot és folytatja ugrásait az éretlen tömeg mulattatására. Stöcker ur nem a fajta ember, hogy az erkölcsi bukás elnémita szavát, elvegye kedvét a további bohózkodástól. Olyan az arca bőre, melyen már nem fog ki a pirulás. Az arczáról leszedett sarat odavágja az ellenség szemébe. Ez utóbbit nem az bántja, hogy sárral dobálták, hanem az, hogy e sár Stöcker ur arcát érintette. Van tehát még a sárban is különbség.

A szabadelvűség nyugodtan nézheti el az eféle mókázást. Kitünt, hogy az igazság előbb-utóbb mégis csak győz — bármit kövessenek is el Stöcker et Consortes.

Germanicus.

Egy t.-eszlári polgári per.

A jövő hét folyamán a budapesti kir. tábla egy esetet fog tárgyalni, mely nem szól ugyan vérvádról, de a mely mégis elég alkalmas annak a szellemnek előtüntetésére, mely hazánk némely vidékén az igazságszolgáltatásra hivatott közegeket átlengi. Az esetet tudósítónk a következőkben adja elő:

Wildmann Adolf t.-eszlári lakos 1881-ben 6 évre haszonbérbe vette Tusay József tokaji lakossal együtt gróf Desseffy Miklós ugynevezett erdei tanyáját T.-Eszlár határában, 1882-ig a zsidó és a keresztény társak békésen gazdálkodtak, Wildmann kezelvén a bérletét, mig nem 1882. nyarán az ismeretes t.-eszlári esete társasággal is érezte ama hatását, mely Szabolcsmegye, sőt az egész ország zsidó lakosságának békéjét feldúlta.

Alig kezdődött meg ama per, midőn a zsidó társ eleni boszantások, bántalmak is megindultak. El lön határozva, hogy Wildmannak a bérletből, akarva, nem akarva, távoznia kell. Hogy pedig e cél eléressék, Tusay József ellen 1882. június 10 én neje 3000 frt erejéig végrehajtást foganatosított és lefoglaltatta férjének a bérleti beruházásokból őt illető fele részét, a végrehajtásnál a lefoglalt tárgyak őrizetére Stomph György rakamazi lakost vezetvén be zárgondnokul.

Stomph zárgondnokságát, bár ez csak a Tusay lefoglalt ingóságaira vonatkozott, azzal kezdte, hogy Wildmannat teljesen kizárta saját vagyona, a bérlet őt illető fele része kezeléséből; magához ragadta az egész gazdagság vitelét; eladott terményeket, felvette árát, felvett jégkárbiztosítási összegeket, elhajtattott lábas jószágokat, egy szóval gazdálkodott önhatalmuan, mint a sajátjában, anélkül, hogy a tetemes beruházásokról s a bérlet tetemes jövedelmeiről számolt volna.

Wildmann fűhöz-fához fordult, hogy vagyona vizs. szahelyezzék, de a zárgondnok eljárása ellen előterjesztése visszautasított és Stomph, mint zárgondnok, megmaradt az egész bérlet kezelésében.

Majd Wildmann ellen foganatosított Tusay végrehajtást egy 480 frtos váltókövetelés erejéig, mely tulajdonképen nem is őt terhelte, s e végrehajtásnál, melynél Wildmann felerésze foglaltatott le, a bérleti beruházásokból 5400 frt értékben ismét Stomph lett zárgondnoknak bevezetve, ki most már az egész bérleményi beruházások felett zárgondnok lett.

A Tusayt illető felerész árverésen eladatván, a megmaradó beruházások Wildmannéi voltak s bár a végrehajtás után befolyt a bérleti üzletben a zárgondnok kezébe sokkal több pénz, mint a mennyi a Wildmann 480 frtos tartozásának kifizetéséhez szükséges lett volna, Stomph

folytatta a bérletben való gazdálkodást minden számadás nélkül, kizárván Wildmannat mindenből, elvévén tőle kocsiját, lovát, elhajtván fejős teheneit, sőt még apró marháit is összeszedetvén, mindent behordatott Tokajba. De ez még nem volt elég. Wildmannat és családját éjnekidején Tusayval még az általa lakott bérleti házból is kivette, úgy, hogy az egész családnak menekülnie kellett a faluban lakó hitsorsosaikhoz, hol napokig bujdokoltak, csupán meztelen életüket mentvén meg.

Wildmann jelentést tett ezen erőszakoskodás ellen a végrehajtó bíróságnál, követelte Stomph elmozdítását, azonban panasz, kérvény, fenytő feljelentés mit sem használt, Stomph maradt korlátlan urnak a Wildmann vagyonaiban, a panaszok, kérvények és fenytő feljelentések pedig heverték elintézetlenül.

1882. nov. 23-án Stomph számadásra szorítottván, lemondott a zárgondnokságról, kötelezvén magát az őrizetre átvett beruházásokat 8 nap alatt az ujonnan kinevezett zárgondnoknak, Nagy Ferencznek átadni. Midőn azonban néhány nap mulva a bérlemény területén a zárgondnokság átvételére megjelent Nagy Ferencz által a tárgyak átadására felszólított, kijelentette, hogy ő még 17-én átadta Tusaynak az összes beruházásokat Wildmann elleni követelése kielégítésére, úgy hogy e tárgyak most már a Tusay tulajdonát képezik, miért is ő azokat át nem adja.

Stomph ezen eljárása folytán ellene fenytő feljelentés tétetett, mely azonban mindössze azon eredményt érte el, hogy 1883. május 4-én délelőtti 10 órakor a járásbíró kiküldöttje irnokával kijött Eszlárra helyszíni vizsgálatot tartani, itt a községi jegyzőnél délutáni 6 óráig Stomphal és Tusayékkal a bor mellett elműlgettek és 6 óra után hivatnak Wildmannat, hogy menjen ki velök a tanyára a vizsgálat megejthetésére, ki azonban utalva arra, hogy már este van s az urak kissé többet ittak a kelleténél, velök nem ment.

Ezen vizsgálat óta Wildmann ügyében misem történt. Stomph megmaradt a zárgondnoki őrizetre átvett tárgyak és az egész bérlet birtokában, dacára zárgondnoksága megszűntének és gazdálkodott tovább a bérletben Tusayval együtt, anélkül, hogy ehhez joga lett volna, s mindezért még csak egy bírói idézéssel sem alkalmatlankodtak neki.

Wildmann neje látván, hogy férje Stomphal, és Tusayval nem boldogul, a még meglévő ingóság biztosítására, további széthordás és elharacoslás megakadályozására, férje ellen 1900 frt erejéig végrehajtást foganatosított, lefoglaltatván a még meglévő bérleti vagyont és zárgondnoknak Nagy Ferenczet vezetvén be. Mikor Nagy Ferencz a bírói zár alá vett tárgyak átvételére megjelent, Tusay és Stomph a cselédekkel kiverették, a bírói zár alá vett tartályokról a zárat levették s tovább gazdálkodtak e foglalkozás után is, úgy hogy Nagy Ferencz, ki erről a bíróságnak jeientest tett, életét látván veszélyeztetve, többé felé sem ment a tanyának.

Tusayné ezen végrehajtás ellen igénypert támasztott, mely azonban 2 év óta foly, anélkül, hogy befejeztetnék, a felperesi tanuk soha sem jelenvén meg az idézésre.

E két év óta Wildmann teljesen koldusbotra jutott, családja legnagyobb nélkülözésnek lett kitéve s csak jószívü emherbarátok segélyéből tartja fen magát.

A végrehajtó bíróság két évi meggondolás után és méginkább a budapesti kir. ítélőtábla erélyes utasítására intézkedett végre valahára Stomph elmozdítása iránt a zárgondnokságtól és a számadástétel elmulasztása miatt kártérítési végrehajtást is rendelt el ellene 5040 forint beruházási összeg erejéig, azonban Stomphnak a bérletből való kimozdítása és a bérlet, valamint az abban még található beruházások és termények Wildmann részére leendő átadása iránt semmi intézkedést nem tett, még pedig azért, mert Stomph most már haszonbérletnek mondja magát, holott Wildmannak van gr. Pongrácz Jenő urtól mint gr. Desseffy Miklós megbizottjától 1887-ig érvényes haszonbéri szerződése, Stomph pedig Tusayval együtt, ki az 1884. júniusban tartott tárgyalásnál kijelentette, hogy 1883. ápril 1-től fogva magát bérletnek nem is tekinti, csak jogtalanul, a zárgondnokság álczája alatt kezeli a haszonbérletet a mai napig.

Figyelmén kívül hagyta továbbá az elsőbíró a a haszonbérletnek 1882. óta Stomph által felkezelt jövedelmét, melynek elszámolására, illetve biztosítására és visszafizetésére Stomph és Tusay szintén kötelezendők lettek volna.

E hiányok pótlását és vagyoni sérelmeinek orvoslását Wildmann a budapesti kir. ítélő táblától várja, a hol dr.

M a n d e l Ede fővárosi ügyvéd előterjesztése folytán az ügy jövő héten kerül tárgyalás alá.

Közöltük az esetet minden túlzás és hozzátevés nélkül, tárgyilagosan elősorolva a tényeket úgy, amint elbíráskodás végett a kir. tábla elé fognak kerülni. Nem tartozhatik feladataink közé a birói ítéletet megelőzve, megjegyzéseket fűzni az esethez, de azt az egyet el nem hallgathatjuk, hogy ez a per eddig ugyanazon törvényszék előtt folyt, a hol a teszlári vérvád drámáját inszcenálták.

Fölvívás előfizetésre.

Azon t. előfizetőknek, kiknek előfizetésük f. év **december elsején** lejár, lapunk e heti számához postautalványokat mellékelünk azzal a kérelemmel, hogy az előfizetést mielőbb megújítani sziveskedjenek,

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8	frt.
Félévre	4	„
Negyedévre	2	„

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker. Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

HIREK.

— Nyiregyházi esendőlet Nyiregyházáról írják lapunknak: Városunk sok és tartós izgalmon ment át az utolsó két esztendőben, de olyan izgatást még a teszlári eset tárgyalása alatt sem fejtett ki az antiszemita népbolondító hada, mint most. Ó n o d y, I s t ó c z y és R á c z Géza, miután a városban kötelességüket már teljesítették, a tanyákon is felkeresték a népet, hogy lázító beszéddel eltereljék a Péchy-párttól. Az antiszemita izgatók taktikája az, hogy miután a népet egész a vérontásig fellázították a zsidók ellen, akkor a képmuratás félreismerhetetlen jelei közt azt tanácsolják neki, hogy »tetteleges bántalmazásoktól« tartózkodjék. Ez az »intés« nyilván csak arra való, hogy a hatóság szemébe a szónokok port hintsenek. Pedig bezzeg ez is felesleges Nyiregyházán, a hol az antiszemita K e r e k r é t h y kapitány ur őrszemei alatt a legféltelenebb orgiát ülheti. Kerekrethy nr, a ki elsősorban a béke és rend fentartására van hivatva örködni, mit sem törődik azzal, hogy Nyiregyházán majdnem éjjelenként ablakbeverések történnek — zsidóknál és több nem zsidó kormányparti polgárnál, kiket az antiszemita a nép dühének áldozatképpen kijelölnek. Mert hisz köztudomású, hogy antiszemita rablónyelven minden polgár, aki szabadelvűpárti és a béke és a rend barátja — zsidó. Kerekrethy ur valószínűleg az antiszemita terrorizmusa alatt áll, mert nem lehet elképzelni, hogy mint városi rend első őre rokonszenvezen azokkal az elemekkel, melyek a rendet erőszakosan megbontani és általános zavart előidézni akarnak. A pótválasztás, mely az antiszemita H u d á k és a szabadelvű Péchy közt megejtetik, valószínűleg az előbbi győzelmével fog végződni; mert lehetetlen a józanságnak és hazafiságnak győzni ott, hol a brutális erőszakoskodás olyan cinizmussal használja fel a legtörvénytelenebb eszközöket a saját céljai elérésére.

— Bécsből írják a következő épületes históriát: Mult napokban történt, hogy K . . . r és T . . . o, két gazdag bécsi zsidó báró egy kalapüzletbe mentek, hol legújabb divatu kalapot akartak választani. A két báró a kalapüzletnek régi vevői közé tartoznak, s az elárusító nő, ki

mellesleg megjegyezve, takaros kis lány, jól ismerte őket. A kalapválasztás közben a két vevő szoba ereszkedett a leánynyal, aki panaszos hangon elmondá, hogy »többé nem lesz szerencséje a báró urakhoz, mert princípálisa, a kalapüzlettulajdonos felmondott neki, mert zsidó«. — Ez érdekes, felelé az egyik. És csakugyan ebből az indokból küldik el önt? — Szavamra mondom, válaszolt a leány. Erre a két vevő abbahagyva a kalap-próbálást, az üzletből távoztak, hogy még az naptudakozódjanak az elárusító nő felmondásának valódi oka felől. De ez csak megerősítette a leány állítását, mert a két báró a legहितesebb oldalról is azt az értesítést nyerte, hogy a kalapos dühös antiszemita lévén, üzletében zsidót tűrni nem akar. T—o báró ezt megtorolván, levelet intéz az antiszemita kalaposhoz, melyben értesíti, hogy miután ő nem akar üzletében zsidót megtűrni, csak méltányos, hogy ő (T—o báró) házában antiszemitát meg ne tűnjön. K—r báró pedig úgy boszulta meg magát a kalaposon, hogy a leánynak kalapüzletet nyitott előbbi princípálisa társaságában, kinek most komoly konkurrencziát csinál.

— A finnországi zsidók. Tannerforsból (Finnország) írják az »Ö. Wochenschriftnek«: A jövő év elején H e l s i n g f o r s b a n (Finnország fővárosa) megnyílik az országgyűlés, a melyben többek közt az ottani zsidók egyenjogúsítása is napirendre kerül. A nemzeti párt ellenzi ugyan az emancipációt, de a felsőbb körök ellenkezőleg a zsidóknak meg akarják adni a politikai és polgári jogokat. Finnországban mindössze 300 zsidó család lakik, és itt is főleg iparral és kereskedelemmel foglalkoznak. Helsingforsban körülbelül 100 zsidó család lakik, kiknek zsinagógájuk és rabbijuk van. Azonkívül vannak zsidó lakosok A b o. W i b o r g, T a v a s t e h u s és T a n n e r f o r s t b a n

— Az árendás zsidó. A népszínházban tegnap [péntek este) adták elő K. A n g y a l I. »Az árendás zsidó« című népszínművét. A darab, mint drámai mű jelentékenységgel nem bírván, mi csak tendenciájával foglalkozhatunk, mert ilyen van benne tagadhatatlanul, még pedig nem éppen a leginpraktikusabb. Értjük a műnek azt a spekulációját, mely a közönség mai hangulatára fektetve van, és a mely antiszemitákat és nem antiszemitákat egyaránt kielégíteni törekszik. A darab különben hemzseg a túlzásoktól és meglátszik rajta, hogy nem költői inspirációnak, hanem a közönség pillanatnyi hangulatára sandító üzleti szellemnek a tákműve. A darab hőse egy árendás zsidó, igen derék és becsületes ember, ki ugyanolyan mód beszél, mint az élcslapok zsidói, de azért kifogástalan tisztességes volta által megnyeri a közbecsülést. Ez a zsidó egy keresztény árva leánykát nevel fel, kinek anyja megfagyott. Midőn a leányka felserdült, beleszeret a falu birájának fiába, Lacziba, kihez azonban nőül nem mehet a valláskülönbség miatt. A fiu elszökteti a lányt; és minthogy utközben egyik kerekük eltörik, a szerelmesek éppen a leány atyjának csárdájába térnek be, hol aztán valaki véletlenül rátapos egy arczképre, melyben a leány keresztelő levele van eldugva; így aztán kiderül, hogy a »Bettike« voltaképpen keresztény és neje lehet a Laczi gyereknek. Mindezekből látszik, hogy a darab strukturája igen egyszerű; de ez az igénytelen váz olyan gazdagon van megspékelve mindenféle mauslirozással, czopflis zsidókkal és gunydalokkal, hogy az ember alig győzi hallgatni. Nevettek is a sok hehezetes beszédnek és a perczekig folyó zsidó-német párbeszédeknek az egész előadásán át. Legközelebb vizsztatérünk a darabra, melynek előadását, reméljük, a jobb izlésű közönség nem fogja látogatni.

A zsidók és a párber-kötelezettség. Sopronból írják: Kötelesek-e a zsidók a katolikusoktól megvett ingatlan után a párberfizetést teljesíteni, vagy sem? Ez

a kérdés foglalkoztatta 17-én Simon Ödön alispán elnöklete alatt tartott ülésében a sopronmegyei közigazgatási bizottságot. Az ily kérdések megvitatása a közigazgatási bizottság előtt nem új, miután nem rég idő előtt az egész országban nagy feltűnést keltett sághi eset; ép e bizottság előtt élénk és helyenkint heves vita tárgyát képezte. A vita eldöntése azonban már eleve kétségtelen volt. Vallási kérdésekben igen nehéz a kapacitálás és a bizottság tagjai 3 kivételével mind katolikusok. E nézetének az elnök is kifejezést adott, mosolyogva jegyezvén meg, hogy az időt rabló vita kimenetele előre látható. Az eset a következő: Császfalván (Sopronmegyében) Luria Bernát ottani lakos (zsidó) 1870 ben egy ottani katolikustól földbirtokot vásárolt Novák Ferencz katolikus lelkész nemrég azt követelte Luriától, hogy fizesse meg a katolikus földbirtok után 1870-től 1883-ig járó párbért 99 frttal Luria megtagadta a fizetést azzal, hogy mint zsidó nem köteles a katolikus egyháznak díjakat fizetni. A lelkész erre a pülyai szolgabirónál, Smullian Pálnál feljelentést tett. A szolgabíró ez ügyben magát illetékesnek mondva, a kanonika vizitáció értelmében, jöllehet az 1874. szeptember 9-én, tehát a birtok megszerzése után négy évvel kelt és csak 1877. január 6-án erősített meg a győri püspök által, helyt adott a keresetnek és Luriát a fizetésben elmarasztalta. Az elmarasztalt fél felebbezett az alispánhoz, a ki, mint a sághi esetben is, (dacára annak, hogy időközben egy miniszteri rendelet az alispán akkori végzését feloldotta) a szolgabíró határozatát megerősítette. Ez ügy a közigazgatási bizottság múlt ülésén került napirendre. Domnanovics katolikus plébános és Baur György a határozat mellett, Bognár Géza ügyész és Laschober Mátyás kismártoni ügyvéd pedig ellene nyilatkoztak. Bognár kijelenté, hogy miután a birtok nem katolikus tulajdonába ment át, a katolikus egyház vagy plébános arra nézve semmiféle jogigényt nem támaszthat, annál kevésbbé, mert hisz a pap nem a földbirtoknak, hanem a hiveknek prédikál. Hosszu vita után, az alispán végzése 11 szóval három ellen helybenhagyatott.

— Vorms báró, kiról már egyszer közölték a lapok, hogy az oláhországi külügyminiszterhez kérdést intézett az oláhországi zsidók érdekében, most ujonnan fordult Románia külügyminiszteréhez. Mint az Anglo Jewish association tárgyalásaiból kitűnik, az angol zsidóság legközelebb erélyes lépéseket fog tenni sokat üldözött oláhországi hitrokonai érdekében.

— Izrael József, a híres hollandiai festő (zsidó felkezetű) mint az Ö. W. Brusselből írják, a f. é kiállításnál a legelső érmet nyerte el.

„Az Anker” élet- és járadék biztosító társaságnál 1884. október hóban benyújtott összesen 718 bevallás 1,561.107 frt ösztösítendő összeggel, és pedig: 291 bevallás 684.153 frttal halálesetre, és 427 bevallás 876. 54 frttal életesetre. Kiállítva lón 290 kötvény 639.147 frttal halálesetre, és 430 kötvény 751.971 frttal életesetre; összesen tehát 720 kötvény 1,391.118 frttal. A havi bevétel volt 147.469 frt haláleseti díj és 131.361 frt bevételékből, összesen: 278.831 frt. Halálesetekért kifizetett 44.346 frt évből benyújtott 9611 bevallás 15,601.647 frttal, és kiállított 6179 kötvény: 14,340.069 frttal, ugyan ezen időben bevétel 2,886.668 frt; — halálesetekért pedig kifizetett: 572.971 frt. A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért kifizetett 12,845.529 frt és az 1871—84-ik tüléléstársulás (Associatio) eredménye 27,028.505 frt volt. Vezetőgynökség: Budapest, Gizella-tér 6.

Szerkesztői üzenetek.

St. S. urnak Nagy-Berezna A jelzett munkát beküldeni kérjük, hogy véleményt mondhassunk.

G. G. urnak Szt. Tamás. A művet eddig nem kaptuk meg; mi helyt kezünkhez juttatja, szólunk róla.

T. M. urnak Szeged. Az ígért dolgozatot elvárjuk.

J. Cs. urnak Pozsony. Annyi képte-enséget csak a Grenzbote halmozhat egy rakásra.

L. J. urnak Bécs. A bécsi izr. hitközség választatásai bennünket nem érdekelnek.

Erdei. A virilistákról irt cikke nem elég alapos, Olyanféle katedrai bölcsesség nem lapunkba való.

Jelenkori tünemény.

Csillag Anna kisaszony óriási hosszú Loreley hajával, mely az általa használt saját készítésű hajnövesztő kenőcs által 14 hó leforgása alatt 185 centim. hosszúságra nőtt és oly sűrű, hogy sulya miatt egy nagy részét a hajból ki kellett vágnia. Ezen hajnövesztő kenőcs a leghiresebb orvosi szakközégek által elemében megvizsgáltott és nemcsak alkalmasnak, hanem a benne rejlő tulajdonságnál fogva kitűnőnek ismertetett el. Ezen kenőcs a hajnövést elősegíti, a hajbort erősíti és a legbiztosabb szer a hajkihulás ellen, kitűnő sikerrel használtatott kopszaféjük által is nemkülömben azok által, kiknek szakál és bajusz növése ritkás.

ANNA CSILLAG.

Midőn alázatosan alólirottak az igen tisztelt közönséget és magas nemesi rendet Csillag Anna kisaszony hajának megtekintésére meghívjuk, bátorodunk egyszrsmind köztudomásra hozni, hogy említett hajnövesztő kenőcsöt Csillag Anna kisaszony üzleti helyiségünkben 50 kr, 1 frt és 2 frtos köcsögökben személyesen árusítja.

Kiváló tisztelettel

CSILLAG és TSA., király utca 26.

Vidékre csakis 2 frtos köcsögök küldetnek készpénz vagy utánvét mellett.

Butor

Első

Budapesti butorbazár

Butor

Deák-utca 7. szám, I. emelet.

Ajánlom a t. közönségnek dús felszerelésű raktáramat, asztalos- és kárpitos-munkákból, menyasszonyi kelengyék, szállodák, fürdők és irodák berendezésére a leggyorsabb kivitelől a legfinomabbig. Az országos kiállításra szekrények, állványok, asztalok és díszítési munkáknak készítését elvállalom és kívánatra mindenféle mintájú rajzokkal szolgállok. Raktárom túltömöttsége miatt régibb divatu butorok beszerzési árán alul adatnak el.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Ajánlom még általános kedvelt szabadalmazott gyermek-pólya szekrényeimet fürdő berendezéssel. Elvállalom továbbá mindennemű munkát magánlakásokban, ugymint szőnyegek kifeszítését, tükörök és képek elhelyezését. — Minta-könyvem — új rajzokkal — 1 frt betét mellett, esetleg butor-bevásárlásnál ingyen adatik.

FRANKL B.

Deák-utca 7. sz. I. emelet.

Butor

Alapított 1832-ben.

Butor